

ΡΗΓΑΣ ΒΕΛΕΣΤΙΝΛΗΣ - ΦΕΡΡΑΙΟΣ

“ΟΠΟΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΣΥΛΛΟΓΑΤΑΙ, ΣΥΛΛΟΓΑΤΑΙ ΚΑΛΑ”

A. Στα πρώτα χρόνια μετά από την απελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό στα καφενεία και στα σπίτια, στις πολιτείες και στα χωριά, έβλεπες κρεμασμένη μια χαλκογραφία που παράσταινε την Ελλάδα κουρελιασμένη, γονατισμένη κι αλυσοδεμένη. Δυο άντρες γύρευαν να τη σηκώσουν σπάζοντας τα δεσμά της · ο ένας ήταν ο Κοραΐς κι ο άλλος ο Ρήγας.

Ο Ρήγας Βελεστινλής γεννήθηκε το 1757 στο Βελεστίνο όπου εκεί έμαθε τα πρώτα γράμματα και συνέχισε της σπουδές του στη Ζαγορά ή στα Αμπελάκια. Στα παιδικά και εφηβικά του χρόνια έζησε την μεγάλη αναστάτωση της επανάστασης του 1770 και αργότερα τα δύσκολα χρόνια της αρβανιτοκρατίας στην Θεσσαλία. Από την Θεσσαλία έφυγε όμως – σύμφωνα με ένα βιογράφο του - με το όνειρο μιας καλύτερης σταδιοδρομίας στο εμπόριο ή στα γράμματα.

Αρχικά ,το 1785 πηγαίνει στην Πόλη και καταφέρνει να μπει στο φαναριώτικο περιβάλλον και να γίνει γραμματέας του ηγεμόνα Αλεξάνδρου Υψηλάντη. Το 1788 εγκαταστάθηκε στην Βλαχία μαζί με την μητέρα του και τον αδελφό του και σταδιοδρόμησε ως γραμματικός τοπικών αρχόντων. Τον Ιούνιο του 1790 προσλαμβάνεται στην υπηρεσία του βαρώνου ντε Λάγγενφελντ και τον συνοδεύει στην Βιέννη.

B. Το έργο του

Μετά από μια μεταβατική περίοδο παραμονής στη Βλαχία ο Ρήγας ξαναπάει στην Βιέννη το 1796 για να συνεχίσει με την ομάδα του το εκδοτικό του έργο. Το 1790 με το βιβλίο του <<Σχολείον των ντελικάτων εραστών>> έδωσε την πρώτη ώθηση για την δημιουργία της νεοελληνικής πεζογραφίας. Το 1797 τυπώνει και κυκλοφορεί μια σειρά από χάρτες.

Η “**Νέα Πολιτική Διοίκησης των κατοίκων της Ρούμελης, της Μικράς Ασίας, των Μεσογείων νήσων και της Βλαχομπογδανίας**” είναι ένα από τα πιο σημαντικά έργα του Ρήγα που περιείχε:

1. μια επαναστατική προκήρυξη
2. την διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου,
3. το κυρίως Σύνταγμα του Ρήγα
4. το Θούριο, το ιερώτερο άσμα της φυλής μας .

Ο μαρτυρικός θάνατος του στις 24 Ιουνίου του 1798 σταμάτησε το διαφωτιστικό του πρόγραμμα.

Γ. Ρήγα Βελεστινλή, Τα Δίκαια του Ανθρώπου (αποσπάσματα)

ΙΟΥΛΙΟ: *Τι λέει το άρθρο 2 ; Μπορείς να το μεταφράσεις;*

ΚΩΣΤΑΣ : *Ναι. Άκουσε:*

Άρθρο 2:

Μιλάει για τα φυσικά δίκαια πως όλοι είμαστε ίσοι και κανένας ανώτερος από τον άλλον. Επίσης μιλάει για το ότι είμαστε ελεύθεροι και κανένας δεν είναι σκλάβος κανενός. Έπειτα λέει να είμαστε σίγουροι για την ζωή μας και και τέλος αναφέρει πως κανείς δεν μπορεί να αγγίξει τα κτήματα μας και ό,τι είναι δικό μας.

ΙΟΥΛΙΟ: Το 5 και το 7, επίσης, νομίζω πως είναι πολύ ενδιαφέροντα:

Άρθρο 5:

Αναφέρει πως όλοι οι πολίτες μπορούν να έχουν δημόσια “οφίκια”, δηλαδή δημόσιες θέσεις, αρκεί να διαθέτουν φρόνηση και προκοπή. Αν όμως δεν τα έχουν αυτά, αλλά είναι “χυδαίοι” δεν πρέπει να τους δοθούν αξιώματα, γιατί θα βλάψουν το “κοινό”.

Άρθρο 7:

Αναφέρει πως το σωστό είναι να λέμε όλοι την γνώμη μας, να κάνουμε ειρηνικές συγκεντρώσεις, να πιστεύουμε σε όποια θρησκεία θέλουμε, αλλιώς υπάρχει τυραννία και δεσποτισμός.

ΚΩΣΤΑΣ: Επιπλέον, σε μια τόσο παλιά εποχή, στα άρθρα 10 και 22 λέει πράγματα που σε πολλές χώρες εκείνης της εποχής ήταν άγνωστες λέξεις...

Άρθρο 10:

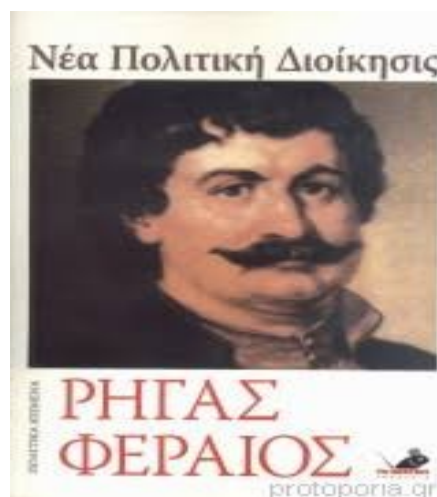
Αναφέρει πως κανένας άνθρωπος δεν θα πρέπει να υπακούει σε ό,τι λένε οι άλλοι αλλά να υπακούει μόνο σε ό,τι λέει ο νόμος.

Άρθρο 22:

Αναφέρει πως όλοι θα πρέπει να μαθαίνουν γράμματα και η χώρα να φτιάξει σχολεία ώστε όλα τα παιδιά να μάθουν γράμματα, αγόρια και κορίτσια. Με τα γράμματα, λέει, γεννιέται η προκοπή και λάμπουν τα ελεύθερα έθνη. Επίσης, υποστηρίζει να παραδίδεται η γαλλική και η ιταλική γλώσσα, ενώ η ελληνική να είναι απαραίτητη.

Ρήγα Βελεστινλή, Νέα Πολιτική Διοίκησης (1797)

(Άρθρα 2, 5, 7, 10, 22)

Δ. Αυτά που έλεγε ο Ρήγας εκείνη την εποχή ήταν πάρα πολύ σημαντικά και πολύ δύσκολα να τα πει κάποιος εκείνη την εποχή λόγω της σκλαβιάς που υπήρχε. Όμως ο

Ρήγας έβαλε σε ρίσκο την ζωή του και μίλησε ώστε και οι σύγχρονοί του, αλλά και οι μεταγενέστεροι να έχουν μια καλύτερη ζωή, αλλά και για να έχει και αυτός ένα καλύτερο μέλλον. Ήταν πολύ πρωτοποριακό για εκείνη την εποχή ένας άνθρωπος, όπως ο Ρήγας, να λέει τόσο σημαντικά πράγματα, ώστε να οδηγήσει τους ανθρώπους στην ελευθερία. Ας μην ξεχνάμε ότι τότε υπήρχε σκλαβιά σε πολλούς λαούς των Βαλκανίων και της Ευρώπης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ

- 1. Θέματα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας από τις Πηγές, Γ Λυκείου, Ο.Ε.Δ.Β. έκδοση Ι, Θ, 1991**

ΣΜΠΡΙΝΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΧΑΛΙΛΙ ΙΟΥΛΙΟ

Μαθητές του Α5 του 4^{ου} Γενικού Λυκείου Χαλκίδας

“Ο ΘΟΥΡΙΟΣ” ΤΟΥ ΡΗΓΑ ΒΕΛΕΣΤΙΝΛΗ

Ο Θούριος που έγραψε ο Ρήγας Βελεστινλής είναι το “ιερώτερο άσμα της φυλής μας” όπως γράφει ο Τερτσέτης.

Ως πότε, παλληκάρια, να ζούμεν στα στενά,
μονάχοι, σαν λιοντάρια, στες ράχες, στα βουνά;
Σπηλιές να κατοικούμεν, να βλέπωμεν κλαδιά,
να φεύγωμ' απ' τον κόσμο, για την πικρή σκλαβιά;
Να χάνωμεν αδέρφια, Πατρίδα και γονείς,
τους φίλους, τα παιδιά μας κι όλους τους συγγενείς;

**Καλλιό 'ναι μίας ώρας ελεύθερη ζωή,
παρά σαράντα χρόνοι σκλαβιά και φυλακή!**

Τι σ' ωφελεί αν ζήσης και είσαι στη σκλαβιά;
Στοχάσου πως σε ψένουν καθ' ώραν στη φωτιά.
Βεζίρης, Δραγουμάνος, Αφέντης κι αν σταθής,
ο Τύραννος αδίκως σε κάμει να χαθής·
δουλεύεις όλ' ημέρα σε ό,τι κι αν σοι πη,
κι αυτός πασχίζει πάλιν το αίμα σου να πιη.

Ο Σούτζος* κι ο Μουρούζης*, Πετράκης*, Σκαναβής*,
Γκίκας* και Μαυρογένης*, καθρέπτης είν' να ιδής.
Ανδρείοι καπετάνοι, παπάδες, λαϊκοί,
σκοτώθηκαν, κι αγάδες, με άδικον σπαθί·

κι αμέτρητ' άλλοι τόσοι, και Τούρκοι και Ρωμιοί,
ζωήν και πλούτον χάνουν, χωρίς καμιά 'φορμή.

Ελάτε μ' έναν ζήλον σε τούτον τον καιρόν,
να κάμωμεν τον όρκον επάνω στον Σταυρόν·
συμβούλους προκομμένους, με πατριωτισμόν,
να βάλωμεν, εις όλα να δίδουν ορισμόν·
οι Νόμοι να 'ν' ο πρώτος και μόνος οδηγός,
και της Πατρίδος ένας να γένη αρχηγός·
γιατί κι η αναρχία ομοιάζει την σκλαβιά·
να ζούμε σαν θηρία είν' πλιο σκληρή φωτιά.
Και τότε, με τα χέρια ψηλά στον ουρανόν,
ας πούμ' απ' την καρδιά μας ετούτα στον Θεόν.

2. Θούριος σημασία:

θούριος -α -ο : (για τραγούδια, ύμνους κτλ.) **πολεμικός:** Θούριος ύμνος. Θούριο άσμα / σάλπισμα, αλλά συνηθέστερα ως ουσ. ο θούριος και το θούριο, πολεμικό τραγούδι: Ο Θούριος του Ρήγα. Τα θούρια του Τυρταίου. [λόγ. < **αρχ. θούριος ορμητικός στον πόλεμο**]

www.greeklanguage.gr πύλη για την ελληνική γλώσσα

-- Η λέξη αυτή αναφέρεται από τον Αισχύλο, *Επτά επί Θήβας* 42, *Πέρσαι* 73, *Αγαμέμνων* 112, *Ευμενίδες* 627, *Αίας* 212, 612, και τον Αριστοφάνη, *Ιππής* 757, *Βάτραχοι* 1289.

Στον Όμηρο, *Ιλιάδα* Ο 127 απαντάται το «θούρος» για τον Άρη.

3. Μελετώντας κάποιος τον “*Θούριο*”, που αποτελείται από 126 στίχους διαπιστώνει ότι έχει μια άρτια δομή και μια λογική σειρά στην παράθεση των νοημάτων του. Χωρίζεται νοηματικά σε έξι ενότητες, άριστα συνδεδεμένες μεταξύ τους.

ΕΝΟΤΗΤΕΣ:

- Στην **A' ενότητα του Θουρίου, στιχ. 1-20**, ο Ρήγας με χαρακτηριστικές εικόνες διεκτραγωδεί την θλιβερή κατάσταση των ραγιάδων...

«Ως πότε παλληκάρια να ζούμεν στα στενά

- Στη **B' ενότητα του Θουρίου, στιχ. 21-40**, ο Ρήγας δίνει οδηγίες για τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να οργανωθεί η επανάσταση των σκλαβωμένων, για την νίκη τους εναντίον των δυνάμεων του τυράννου...

«Ελάτε μ' έναν ζήλον σε τούτον τον καιρόν,

21

να κάμωμεν τον όρκον επάνω στον Σταυρό,

συμβούλους προκομμένους, με πατριωτισμό,

να βάλωμεν, εις όλα να δίδουν ορισμό»....

- **Στην Γ' ενότητα του Θουρίου, στίχ. 41-62**, ο Ρήγας προσπαθεί να κινητοποιήσει όλους του πληθυσμούς του Βαλκανικού χώρου για το κοινό καλό, την λευτεριά...

«Βουλγάροι κι Αρβανίτες, Αρμένιοι και Ρωμιοί, 45

αράπηδες και άσπροι, με μιά κοινή ορμή,

για την Ελευθερίαν να ζώσωμεν σπαθί,

πως είμασθ' αντρειωμένοι, παντού να ξακουσθή»....

- **Η Δ' ενότητα του Θουρίου περιλαμβάνει τους στίχ. 63-86**, στους οποίους ο Ρήγας εξειδικεύει τις αναφορές του σε συγκεκριμένους πληθυσμούς του Βαλκανικού χώρου...

«Σουλιώτες και Μανιάτες, λιοντάρια ξακουστά,

Ως πότε στες σπηλιές σας κοιμάσθε σφαλιστά;

Μαυροβουνιού καπλάνια, Ολύμπου σταυραετοί 65

κι Αγράφων τα ξεφτέρια, γενήτε μια ψυχή.

Ανδρείοι Μακεδόνες, ορμήσετε για μια

και αίμα των Τυράννων ρουφήστε σα θεριά.

Του Σάβα και Δουνάβου αδέλφια χριστιανοί,

με τ' άρματα στο χέρι καθένας άς φανή»....

- **Η Ε' ενότητα του Θουρίου αποτελείται από τους στίχ. 87-114**. Ο Ρήγας κάνει μια ανάλυση της εσωτερικής κατάστασης της οθωμανικής αυτοκρατορίας, δείχνοντας ότι αυτή βρίσκεται σε κατάσταση διάλυσης...

«Τι στέκεις Πασβαντζόγλου, τόσον εκστατικός;

Τινάξου στο Μπαλκάνι, φώλιασε σαν αϊτός,

τους μπούφους και κοράκους καθόλου μη ψηφάς,

με τον ραγιά ενώσου, αν θέλεις να νικάς...

- **Η ΣΤ' και τελευταία ενότητα του Θουρίου έχει τους στίχ. 115-126**. Αρχικά ο Ρήγας εκδηλώνει την ανυπομονησία του, για την καθυστέρηση έναρξης της επαναστατικής φλόγας από όλους εκείνους τους σκλαβωμένους, τους οποίους ανέφερε παραπάνω:

«Λοιπόν γιατί αργείτε; τι στέκεσθε νεκροί;...

Προβάλλει ως πρότυπο των σημερινών αγώνων, τους αρχαίους, τους «προπάτορες» :

Αλέξανδρε τώρα να βγής

Από τον τάφον και να ιδής

Των Μακεδόνων πάλιν

ανδρείαν την μεγάλην...

4.-- Στον επαναστατικό του παιάνα, ο Ρήγας συνδύασε ακόμη το τραγούδι με το χορό. Ο *Θούριος* χορεύεται στο συρτό χορό της γενέτειράς του. Ταιριασμένα μαζί, χορός και τραγούδι, ωθούν τους σκλαβωμένους στη μέθεξη της επανάστασης. Ο ίδιος άλλωστε στις συγκεντρώσεις των συντρόφων του, στα σπίτια της Βιέννης συνήθιζε μετά το φαγητό και τραγούδαγε τον *Θούριο* με την φλογέρα του και συνάμα χόρευε. Σημειώνεται χαρακτηριστικά στα ανακριτικά έγγραφα: «Κατά τον Σεπτέμβριον του έτους τούτου (του 1797) ο Ρήγας Βελεστινλής έψαλεν εν τη οικία του Αργέντη, παρισταμένου τούτου και του Έλληνος Θεοχάρη, ύμνον ελευθερίας...και δή χορεύων περί την τράπεζαν» .

-- Όσοι ραγιάδες έκτοτε άκουγαν του Ρήγα τον *Θούριο* ένιωθαν ν' αλλάζει για αγώνα και θυσία η ψυχή τους. Ο Κολοκοτρώνης, ο Γέρος του Μωριά, χαρακτηριστικά ομολογεί:

«Εφύλαξα πίστιν εις την παραγγελίαν του Ρήγα, και ο Θεός με αξίωσεν και εκρέμασα φούντα εις το Γένος μου, ως στρατιώτης του. Χρυσή φούντα δεν εστόλισε ποτέ το σπαθί μου, όταν έπαιρνα δούλευσιν εις ξένα κράτη», ακολουθώντας ο Κολοκοτρώνης κατά γράμμα τη διακήρυξη του Ρήγα,

«Κάλλιο για την πατρίδα κανέννας να χαθή

ή να κρεμάση φούντα για ξένον στο σπαθί»,

Θούριος, στίχ. 57-58.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1.Θέματα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας από τις Πηγές. Γ Λυκείου, Ο.Ε.Δ.Β. έκδοση Ι, Θ, 1991 σ. 69, 70

2. www.greeklanguage.gr πύλη για την ελληνική γλώσσα

3. Συνέδριο «Ελεγεία, πατριωτικά Θούρια στην ελληνική ποίηση από 7^ο αι. μέχρι σήμερα», 21 Ιουλίου 2013, Βάλια Κάλντα Γρεβενών,

4. <https://www.youtube.com/watch?v=78OcEJPMgM>

Στίχοι: Ρήγας Φεραίος

Μουσική: Χρήστος Λεοντής

Πρώτη εκτέλεση: Νίκος Ξυλούρης

**ΤΖΙΜΙΚΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
ΦΥΚΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**

Μαθητές του Α5 του 4^{ου} Γενικού Λυκείου Χαλκίδας